

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE ECCLESIA|| TRIVMPHANTE,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

V. De nomine Imaginis & Idoli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53909](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53909)

Ad illud Augustini (*stamen Martyrum*) dico, non mirum, si Augustinus dubitabat de reliquiis, quas quidam priuati homines circumferebant. nos autem de reliquiis agimus, quæ publicè in templis conseruantur.

Ad illud, de pluribus corporibus, dico, in variis locis esse partes eorundem corporum, sed denominari à parte totum; nam, vt scribit Basilius oratione in 40. Martyres, toti Martyres 40. dicebantur tunc esse in variis vrbibus, quia quælibet ciuitas habebat partem eorum. Theodoretus etiam lib. 8. de Martyribus dicit, Martyrum corpora raro inueniri integra in vno aliquo monumento, sed esse diuisa, & distributa in varia loca.

Deniq; S. Ioannes Chrysofomus in libro, quòd Christus sit Deus, Apostolum Petrum & Romæ, & Constantinopoli iacere dicit, cum tamen Constantinopoli nihil esset, nisi aliqua particula; nam corpus ipsum Romæ esse sepultum idem Chrysofomus testatur homil. 32. in epist. ad Rom. Sed verba eius audiamus ex libro iam citato: *Roma, inquit, quæ vrbium est regalissima, relictis omnibus, ad sepulcra piscatoris & pelionis currunt Reges, & prasides, & milites, & Constantinopoli Reges nostri magnam gratiam putant, non si prope Apostolos, sed si vel extra eorum vestibula, corpora sepeliantur, fiantq; piscatorum ostiarum Reges.*

CAPVT V.

De nomine Imaginis & Idoli.

SEQVITVR nunc ordine suo disputatio de cultu imaginum; cuius disputationis octo erunt partes. **PRIMVM** enim dicendum erit de nomine imaginis, idoli, & simulacri. **SECUNDO**, qui fuerint hostes imaginum. **TERTIO**, an liceat habere imagines. **QUARTO**, an liceat eas colere. **QUINTO**, quo cultu colendæ sint.

His addam peculiarem tractatum de cruce, & quidem trimembrem. Nam **PRIMO** agemus de vera cruce Dominica. **SECUNDO**, de imagine crucis permanente. **TERTIO**, de imagine transeunte, id est, de signo crucis, quod in aère pingimus.

Ut igitur à nomine incipiamus, Henricus Stephanus in suo thesauro in voce εἰδωλον, scribit apud Ecclesi. idolum vocari omne simulacrum, numen aliquod repræsentans, quod cultu & honore dignatur. Ex quo sequitur apud Ecclesiasticos imagines Christi & Sanctorum, & præcipuè imagines Trinitatis rectè vocari idola. Etsi quidem Henricus per Ecclesiasticos intelligit Doctores suos, Calvinum, Martyrem, Illiucum, & alios eiusdem classis. rectè dicit, illi enim vix videntur aliter imagines nostras appellare, quàm idola. Si autem per Ecclesiasticos intelligit sanctos Patres, vel Apostolos, & Prophetas, falsissimum est, quod ipse dicit, nam in primis VII. Synodus, act. 5. & act. 7. anathema dicit iis, qui imagines Christi & Sanctorum vocant idola.

Deinde Origenes homil. 8. in Exod. & Theodoretus q. 1. in Exod. exponentes illud Exodi 20. *Non facies tibi sculptile* (quod LXX. verterunt εἰδωλον) & *omnem similitudinem*. Dicunt inter imaginem & idolum hoc interesse, quòd imago est vera rei similitudo; vt cum pingimus hominè, equum, &c. Imago enim ab imitando dicta est. Idolum autem est falsa similitudo, id est, repræsentat id, quod reuera non est. vt cum Gentiles proponebant statuas Veneris, aut Mineruæ, illa signa, idola erant, quia repræsentabant Deos generis femineini, quales Dij nec sunt, nec esse possunt: Atque ita nec verè repræsentabant, sed erant falsæ imagines. id enim, quod non est, repræsentari non potest. Ex quo intelligimus imagines Christi & Sanctorum non esse idola. Sed nec Trinitatis, aut Angelorum imagines sunt idola, quia non sunt factæ ad repræsentandam naturam Trinitatis, vel Angelorum, sed ad exprimendam formam, in qua apparuerunt, vel certè eorum proprietates, vt infra dicemus.

Hanc esse veram differentiam illarum vocum secundum Ecclesiasticos, probatur PRIMÒ, quia Scriptura nusquam tribuit nomen idoli vlli veræ imagini, sed solùm simulacris Gentilium, quæ falsos Deos referebant. Scriptura vocat Filium Dei imaginem Patris, Sap. 7. Col. 1. & ad Hebr. 1. at nunquam vocat idolum Patris. & 3. Reg. 7. dicitur Salomon fecisse ad ornatum templi imagines Cherubin ad similitudinem hominum, item imagines leonum, boum, palmarum, mal-

grana.

granatorum, florum, &c. nec vnquam ista vocatur idola, quia nimirum rerum verarum similitudines erant.

SECVNDO, quia Scriptura Testamenti veteris idola vocat ordinariè אֱלֹהִים , vt Leuit. 19. 26. & alibi, vel אֱלֹהִיִּם , vt Num. 23. Osee 6. & alibi. Porro אֱלֹהִים significat vanum, falsum; & similiter אֱלֹהִים vanum, mendacium; interdum etiam vocat אֱלֹהִים , id est, mendacium, vt Hieronymus notat in cap. 7. Osee, vbi semper vides idolum aliquid falsi significare. Denique Habacuch secundo ait Scriptura: *Quid prodest sculptile, quia sculpit illud fictor suus conflatile, & imaginem falsam?* vbi clarissimè definitur idolum imago falsa. cui simile est, qd ait Plato in Theeteto, cum ait, $\text{ἔνδον ἢ εἰδῶλα πρὸς πλείονος ποιοῦμενοι τῷ ἀληθείᾳ}$, id est, mendacia & idola pluris faciunt, quàm veritatem, vbi idolum cum mendacio coniunxit, & veritati opposuit.

TERTIO, quia B. Paulus I. Corinth. 8. ait: *Scimus, quia nihil est idolum in mundo.* vbi idolum nihil esse dicitur, quia licet sit aliquid secundum materiam, tamen nihil est formaliter, cum id repræsentet quod nihil est, & proinde nec verè repræsentet, & consequenter nec sit. Cui loco alium similem adducit Hieronymus in cap. 7. Osee, ad probandum idolum nihil esse; nam Hester 14. dicitur: *Ne tradas sceptrum tuum his, qui non sunt,* id est, idolis.

QUARTO, quia B. Hieronymus in cap. 2. Habacuch, & in cap. 13. Zachariæ, & alibi passim confert hæreses cum idolis, quia vt idolum est falsa imago, ita hæresis est falsa imaginatio.

QUINTO, ex ipsa vocis proprietate; nam (vt Tertullianus docet libro de idololatria) idolum est diminutiuum ab εἶδος , id est, forma, & significat formam paruum, non quantitate sola, sed perfectione. Est enim propriè idolum (vt exponit Eustathius in lib. II. Odissæ) imago inanis, qualis est, quæ cernitur in umbra hominis, & qualia sunt phantasmata, id est, imagines quas imaginatione fabricamus, quibus sæpe nihil respondet in re; & qualia denique sunt spectra & umbræ mortuorum, quæ videntur quidem esse aliquid solidum, sed inanes sunt. Vnde Homerus in II. Odissæ, & Lucianus in Dialogo de mortuis, animas mortuorum vocant εἰδῶλα .

LLLIII 5 & Vir-

& Virgilius in 6. lib. Æneidos videtur idipsum explicare voluisse, cum ait:

*Corripit hic subita trepidus formidine ferrum
Æneas, strictamq; aciem venientibus offert:
Et, ni docta comes tennes sine corpore vitas
Admoneat volitare caua sub imagine forma;
Irruat, & frustra ferro diuerberet umbras.*

Vbi quod Homerus, & Lucianus vocant εἰδωλα, vocat ipse umbras, & cauas imagines, id est, vanas & inanes. Quoniam ergo idolū propria & primaria significatione designat imaginem inanem, inde scriptores sacri, & Ecclesiastici Doctores vocauerunt idola statuas falsorum Deorum, licet solidæ sint quoad materiam, quia inanes sunt quoad formam, id est, quoad repræsentationem. Hæc de nomine idoli.

Nomen simulacri est quidem paulò communius; nam Latantius lib. 6. de vero cultu, cap. 10. & 13. vocat hominem Deū simulacrum; & lib. 2. de origine erroris, cap. 2. dicit, simulacrum dici à similitudine, & proinde omnem veram imaginem posse dici simulacrum. Verius tamen est, quod alij dicunt, simulacrum dici à simulando, non à similitudine; nam in Scripturis simulacra vbique ponuntur præ idolis. Semper enim vbi Latinus interpres posuit simulacra, vt Actor. 15. Psal. 113. 1. Ioan. vlt. & alibi, semper in Græco est εἰδωλα. & B. Augustinus in Psal. 135. dicit, Latinos ea simulacra vocare, quæ à Græcis dicuntur idola. Hieronymus quoque in cap. 7. Osee dicit, se opponi simulacrum Deo, sicut opponitur mendacium veritati, quia simulacrum Deum falsum refert.

Denique, sicut Homerus, & Lucianus vocant idola umbras mortuorum, quæ videntur solida corpora quædam, & non sunt; ita etiam Lucretius lib. 4. & Virgilius lib. 4. Georgicorum, & lib. 6. Æneidos, easdem mortuorum umbras passim appellant simulacra.

